

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

- БЕХ І. Д.** — директор Інституту проблем виховання НАПН України, д-р психол. наук
- БІЛЕЦЬКА А. А.** — начальниця відділу дошкільної освіти Управління освіти Голосіївської районної в м. Києві державної адміністрації
- ГАВРИШ Н. В.** — завідувач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, головний науковий співробітник лабораторії дошкільного виховання Інституту проблем виховання НАПН України, д-р пед. наук, професор
- ІЛЬЧЕНКО А. І.** — керівник напрямку MCFR Освіта Цифрового видавництва MCFR
- КОНОНКО О. А.** — завідувач кафедри дошкільної освіти Ніжинського державного університету імені М. В. Гоголя, д-р психол. наук, професор
- КРЕМЕНЬ В. Г.** — президент Національної академії педагогічних наук України, д-р філос. наук, професор
- КРУТИЙ К. А.** — професор Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, д-р пед. наук
- ЛАДИВІР С. О.** — науковий консультант Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, канд. психол. наук
- ЛИСЕНКО Н. І.** — директор з контенту Цифрового видавництва MCFR
- ОМЕЛЬЯНЕНКО Н. В.** — шеф-редактор управлінських видань напрямку MCFR Освіта Цифрового видавництва MCFR, голова правління ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти»
- ПРОЖЕНКО Т. О.** — завідувач лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, д-р психол. наук
- САВІНОВА Н. В.** — шеф-редактор методичних видань напрямку MCFR Освіта Цифрового видавництва MCFR

ЕКСПЕРТНА РАДА

- БОНДАР А. М.** — вихователь-методист ДНЗ № 256, Київ
- РЕЗЕНЧУК Н. В.** — вчитель-логопед ДНЗ № 205, Київ
- СМОЛЬНИКОВА Г. В.** — доцент кафедри методики та психології дошкільної і початкової освіти ІППО Київського університету імені Бориса Грінченка, канд. психол. наук

Київ

«МЦФЕР-Україна»

2018

ЩОМІСЯЧНИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ЖУРНАЛ

Вихователь-МЕТОДИСТ ДОШКІЛЬНОГО закладу

№ 4
КВІТЕНЬ
2018

Видається за інформаційної підтримки Міністерства освіти і науки України

Безпека дитини — передусім!

Нещодавно, повертаючись увечері додому, мимоволі звернула увагу на хлопчика років трьох. Він біг попереду своєї матусі вздовж вулиці. Добіг до в'їзду у двір, зупинився і застиг непорушно. Дочекавшись маму, він простягнув їй свою маленьку ручку й упевнено попрямував далі. На душі мені стало так спокійно за цього малюка. Подумки поставила найвищу оцінку дорослим, які навчали його правил поведінки на вулиці. Переконана, він знає не лише правила для пішоходів, а й інші, які має опанувати дитина його віку для власної безпеки. Звісно, важливо всебічно розвивати дитину, проте безпека — передусім! Про це — найбільший тематичний блок цього числа журналу: як навчати правил та формувати навички безпечної поведінки, закріплювати їх на практиці.

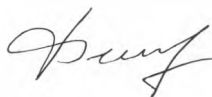
На вулиці ще весна, а вихователі-методисти вже починають підбивати підсумки поточного навчального року, аналізувати свої досягнення й невдачі, складати плани на наступний рік.

З квітневого числа ви дізнаєтеся, як правильно сформулювати річні завдання, як застосувати такий інструмент стратегічного планування, як SWOT-аналіз.

У цьому числі для вас перша лекція започаткованого курсу «Інтелектуальні карти в освітньому процесі, самоосвіті та управлінні». Про інтерес до нього свідчать листи, які ми щодня отримуємо від зареєстрованих учасників.

Бажаємо вам успіхів і подальшого професійного росту!

Головний редактор
Галина Федорова

**професійно
вдосконалюємося****4** **Ірина РОМАНЮК**
Формулюємо завдання
на новий навчальний рік

Правильно визначені й чітко сформульовані завдання на новий навчальний рік — не лише основа цілеспрямованого планування діяльності закладу, а й запорука його успішності. Що слід врахувати під час визначення змісту та кількості завдань? Які вимоги до формулювання річних завдань? Як професійно та ефективно їх розв'язати? Спробуймо розібратися в цьому разом

**комплектуємо
методичний кабінет****10** **Яна ДРАЛЮК,**
Людмила ГРИНЕНКО
SWOT-аналіз як інструмент
стратегічного планування
методичної роботи

Дізнайтеся: що таке SWOT-аналіз; як застосовувати SWOT-аналіз при плануванні діяльності закладу; як визначати сильні та слабкі сторони методичної роботи; як заповнювати таблицю SWOT-аналізу та приймати стратегічні рішення

скачайте угоду про співпрацю між педагогами і науковцями на emetodyst.mcfr.ua

навчаємося дистанційно**16** **Інна КИНАРАТ**
Технологія Mind Mapping:
джерела, концептуальні засади,
термінологія

Як працює наше мислення і як із цим пов'язана технологія Mind Mapping? Коли виникли інтелектуальні карти? Як навчитися ефективно запам'ятовувати? Ці питання розкриває перша тема дистанційного навчального курсу «Інтелектуальні карти в освітньому процесі, самоосвіті та управлінні»

**організуємо режимні
моменти****23** **Ганна БЕЛЕНЬКА,**
Олена ПОЛОВІНА
Як спонукати дітей бігти
на заняття наввипередки

У розпорядку дня дошкільника види діяльності змінюють один одного, як у калейдоскопі. Адаже навіть прийом їжі для дитини молодшого дошкільного віку є доволі складною процедурою. А необхідність переключатися з одного виду діяльності на інший по декілька разів на день потребує від дитини додаткових зусиль. Завдання педагогів — зробити ці переходи комфортними й непомітними для дітей

28 **8 порад вихователю: як легко**
й невимушено занурювати
дошкільників в атмосферу занять
пам'ятка**моніторимо якість освіти****29** **Ірина КАРАБАЄВА**
Визначаємо рівень
предметно-практичної компетенції
старших дошкільників

Поступове ознайомлення з предметами формує в дошкільників цілісне світобачення. Тому важливо спонукати дітей застосовувати набуті знання на практиці, формувати здатність усвідомлювати власні дії та їхні наслідки. А щоб створити для цього оптимальні умови, слід моніторити рівень сформованості предметно-практичної компетенції дошкільників

скачайте бланк протоколу на emetodyst.mcfr.ua

Ірина КАРАБАЄВА

33 **Здоров'язбережувальна компетенція: визначаємо рівень сформованості у старших дошкільників**

Як же визначити, чи усвідомлює дитина цінність власного здоров'я, необхідність активного способу життя й догляду за власним тілом? Стане у пригоді ігрова діагностична методика

скачайте бланк протоколу на emetodyst.mcfrr.ua

забезпечуємо безпеку життєдіяльності

Наталія ДУБРОВА

36 **На варті безпеки життєдіяльності дітей**

Дізнайтеся зі статті, як вихователю-методисту організувати життєдіяльність дошкільників, щоб вона була не лише цікавою й корисною, а й безпечною

40 **Як оповістити про лихо — пожежа в дитсадку!**
пам'ятка

42 **9 порад, як ефективно навчити працівників прийомів домедичної допомоги**
пам'ятка

тест для самодіагностики

45 **Перевіряємо знання з безпеки життєдіяльності дітей**

обмінюємося досвідом

Олена ЛІСІЧЕНКО

48 **Безпека життєдіяльності: формуємо навички в дошкільників**

Дізнайтеся: як слід формувати в дитини свідоме ставлення до власного життя і безпеки; що важливіше: захищати й оберігати дитину чи підготувати її до самостійного життя; як навчити дитину правильно діяти в небезпечних ситуаціях; як зробити навчання не лише корисним, а й цікавим

інформаційний стенд

54 **Хвилинка безпеки**

працюємо з вихователями

56 **Загартування замість лікування**
пам'ятка

спілкуємося з батьками

Олена ЛІСІЧЕНКО

57 **Безпека життєдіяльності: працюємо з батьками**

Діти в усьому наслідують дорослих, і насамперед своїх батьків. Безпека дітей починається саме з батьківської розважливості, позитивного прикладу. Як підвищити обізнаність батьків та спонукати їх навчати дитину правил безпеки, читайте у статті

Світлана ГУЦОЛ

61 **День батька: святкуємо спільно з родинами**

День батька поступово входить до переліку традиційних свят у закладі дошкільної освіти. Адже роль батька в родині незаперечна. Як підготуватися до такої календарної дати, аби перетворити її на справжнє родинне свято? Які форми роботи з дітьми і з родинами допоможуть зробити святкування незабутнім для всіх?

свята й цікаві події

64 **День батька**

Наталія ЛЕБЕДЄВА

66 **Хата на тата**

Сценарій розваги для дітей старшого дошкільного віку

відповідаємо на запитання

70 **Чи має право вихователь-методист на підвищену оплату праці в закладах дошкільної освіти комбінованого типу**

Відповіді на запитання тесту «Організуємо режимні моменти, пов'язані з харчуванням дітей, правильно», розміщеного у журналі № 3/2018 на с. 45: 1 — в; 2 — б; 3 — а; 4 — б; 5 — б; 6 — в; 7 — б; 8 — б; 9 — г; 10 — б; 11 — а; 12 — в; 13 — г.

організовуємо режимні моменти

У розпорядку дня дошкільника види діяльності змінюють один одного, як у калейдоскопі. Адже навіть прийом їжі для дитини молодшого дошкільного віку є доволі складною процедурою. А необхідність переключатися з одного виду діяльності на інший по декілька разів на день потребує від дитини додаткових зусиль. Завдання педагогів — зробити ці переходи комфортними й непомітними для дітей

Ганна БЕЛЕНЬКА,
завідувач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка,
д-р пед. наук, професор

Олена ПОЛОВІНА,
доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка,
канд. пед. наук

Як спонукати дітей бігти на заняття наввипередки

Організувати життя дітей дошкільного віку належним чином — завдання непросте. Адже для дошкільника свобода вибору — це потреба. А дорослі на противагу їй застосовують свій інструмент — **розпорядок дня**. У руках фахівця він працює як ритмометр: непомітно для інших, але налаштовуючи всіх на потрібний лад. Проте якщо педагог не володіє цим інструментом досконало, він ризикує перетворити життя дітей на нудне й одноманітне, у якому час виступає диктатором. За таких умов діти, як маленькі роботи, заздалегідь знають що, коли і як відбудуватиметься.

Хтось заперечить — це добре, що дитину змалечку привчають жити за розпорядком, готують до дорослого життя. Але дитина має **жити повноцінно** і в дошкільний період: займатися цікавими для неї видами діяльності, набувати певного досвіду. А завдання дорослих — створити умови, за яких перехід від одного виду діяльності до іншого є невимушеним, дає дитині свободу вибору, спонукає до самостійності. Оптимально, коли діти самі ініціюють зміну діяльності.

Заохочуємо дітей до заняття

Особливо складно мотивувати дітей до занять. Більшість педагогів, готуючись до проведення занять, продумують, як зробити, аби діти із задоволенням долучилися до запропонованого виду діяльності. Хоча є педагоги, які просто закликають гучними промовистими фразами: «Діти, сідайте за столики, починаємо заняття!» або «Увага! Зараз у нас буде заняття з математики (мови, малювання...)». І діти врівчечкою йдуть до вихователя: дехто понуривши голову, дехто зітхаючи, дехто кривляючись, дехто просто покоровившись наказу... Наші поради не для них, а для тих педагогів, для яких **творчість цінніша за традиційні методики**, які намагаються уникнути повторів і репродукування, здатні на повну віддачу і звикли замислюватися: чому в дітей не блищать очі?

Наголосимо, що термін «підготовка до заняття» — лише для вихователя. Діти не мають чути цього вислову. Можливо, і для вихователів його варто замінити на більш влучний: «створення умов

4

принципи підготовки до організованої освітньої діяльності

для організованої освітньої діяльності». А сформувати ці умови можна доволі просто, якщо під час підготовки до заняття дотримуватися **чотирьох принципів**, запропонованих Анатолієм Гіном.

Принцип свободи вибору. Давайте вихованцям право вибору. Але з однією важливою умовою — врівноважуйте це право свідомою відповідальністю дитини за свій вибір. Якщо дитина не хоче займатися запропонованою справою, вона має використати час із користю.

Принцип відкритості. Ставте перед дитиною завдання, розв'язання яких лежить поза межами вивченого матеріалу, але які викликають інтерес і спонукають дитину самостійно здобувати знання.

Принцип діяльності. Підготовка до пізнавальної діяльності має спонукати дитину знайти відповіді на запитання: «Для чого? Для кого? Навіщо я це роблю?». Щоб мотивувати дитину до привласнення знань, слід створити умови, за яких вони знадобляться в практичній діяльності — дитина матиме змогу застосувати їх, перетворити, розширити чи доповнити. Ще Бернард Шоу стверджував: «Єдиний шлях, який веде до знань, — це діяльність». Навіть маленька практика варта великої теорії.

Принцип зворотного зв'язку. Застосовуйте систему прийомів зворотного зв'язку — відстежуйте:

- настрої дітей, їхню зацікавленість;
- рівень розуміння й засвоєння матеріалу попереднього періоду тощо.

Активізуємо інтерес до спілкування: стимули й прийоми

Сучасні підходи до організації освітнього процесу не передбачають використовувати заняття як провідну форму пізнавальної діяльності дітей. Йдеться не про сам термін, а про те, що вкладають педагоги в це поняття. Якщо заняття нагадує міні-копію шкільного уроку, то йому не місце в закладі дошкільної освіти. Проте якщо заняття проводять як **особливу форму спілкування**, то змінити слід

і підготовку до такого заняття. Вона потребує від педагога не лише творчого, а й прогностичного мислення.

Відомо, що мотивом до спілкування є **інтерес**. Викликати його в дошкільників можна за допомогою різноманітних стимулів — емоційних, вербальних, інтригуючих тощо.

Зацікавлюємо малюків

Вибір стимулу залежить від віку дітей: що менші діти, то емоційнішою має бути мотивація. Не варто застосовувати надмірну таємничість, унесливість, неприродні інтонації, перегравання. Якщо діти щойно впоралися зі сніданком, дайте їм можливість відпочити. Це для дорослих вживання їжі — справа, яку можна робити мимо-

хідь. А для дітей раннього й молодшого дошкільного віку — це складна діяльність, яка потребує розвинутої координації рухів і значних зусиль. Тож не слід одразу після сніданку «дивувати» дітей «криками ляльки Каті», яка заблукала й благає про допомогу. Доз-

Етапи підготовки до заняття:

- сигнальний (інтрига, стимул, проблема)
- контактано-об'єднувальний (концентрація на мотивації)
- діагностичний (виявлення готовності до заняття)

звольте дітям розслабитися, а потім **зосередьте їх на включенні** в інший вид діяльності. Скажімо, сядьте на килимок, запропонуйте дітям сісти поруч, а відтак розкажіть їм **цікаву історію**.

Під час розповідання чи розмови ваші очі мають бути **на рівні дитячих очей**. Лише так можна спілкуватися «на рівних» й не тиснути на дітей своїм зростом і авторитетом дорослого.

А ще можна **запропонувати** дітям:

- *сісти спинками* одне до одного, заплющити очі та щось уявити;
- *підійти до вікна* і за чимось спостерігати;
- *зробити певну справу* —
  - змішати фарби;
  - витягти конструктор на середину групової кімнати;
  - поговорити з кімнатною рослиною;
  - увімкнути музику;
  - заспівати;
  - одягнути незвичайний атрибут (віночок, чепчик, маску тощо);
  - замісити тісто тощо.

Варіантів безліч. Але умова одна: все потрібно **робити невимушено**, природно, емоційно й із задоволенням. І тоді діти так само із задоволенням візьмуться за ту роботу, яку ви їм запропонуєте.

Інтригуємо старших дошкільників

Діти старшого дошкільного віку мають природну **потребу все пізнавати**. Це виявляється в запитаннях: Як? Чому? Навіщо? Природний пізнавальний інтерес — найліпша мотивація. Вихователю лише слід його пробудити. А в довкіллі є безліч речей, які дитина хоче пізнати, поліпшити, змінити на свій лад. Вона постійно стикається із суперечностями, якими можна скористатися як стимулами до пізнавальної діяльності.

Спілкуйтеся з дітьми на рівні очей!

Діти п'ятого року життя та старшого дошкільного віку залюбки відгукуються на прохання допомогти. Створені педагогом проблемні ситуації, прохання дати пораду спонукають дітей виявляти активність, працювати над завданнями, які зазвичай перетворюються на захопливу пошукову чи аналітичну діяльність.

Мотивацією до діяльності може бути елемент гри «Добре — погано», яка ґрунтується на твердженні, що кожен предмет чи явище має свої позитивні й негативні сторони. Для гри обирають будь-який об'єкт, який не викликає в дитини стійких асоціацій, позитивних чи негативних емоцій. Це може бути олівець, книга, лампа, тобто будь-який предмет-символ, навколо якого розгоратиметься полум'я пізнавально-творчої діяльності. Діти мають назвати, що в об'єкті добре, а що погано, що подобається, а що — не подобається, що зручно, а що — незручно.

Наприклад, поняття «снігопад»: добре ліпити снігову бабу, але погано засніженими шляхами ходити людям і їздити машинам. Поняття «голосна музика»: добре зранку — допомагає швидко прокинутися й зробити зарядку, але погано ввечері — заважає відпочивати.

Стимулом до заняття може бути **обстеження різних предметів**. Інтерес до певного предмета можна викликати, виконавши якусь незвичну, неадекватну дію. Діти люблять давати поради дорослим, повчати їх, виправляти їхні помилки, тобто робити все те, що зазвичай робимо ми — дорослі.

Педагог, який заходить до групової кімнати з розкритою парасолькою, зацікавлює й дивує дітей. Своїми неадекватними діями він не лише створює привід до обговорення, а й спонукає дітей до запитань, до порад. Навіщо вона в приміщенні? Адже її призначення — захищати від дощу чи від палючого сонця. Залучивши дітей до бесіди, варто з'ясувати з ними властивості парасольки, яка є зручною, а яка — ні. Під час бесіди діти доходять висновку, що для захисту від дощу парасолька має бути великою, а носити в сумці зручніше невеличку. Відтак можна з'ясувати:

- Чи може парасолька одночасно бути і великою, і малою?
- Як з'явилася парасолька?
- Які предмети схожі на парасольку?

Закінчити бесіду можна в «майстерні парасольок», де діти із задоволенням виготовлять іграшковий атрибут. А ще можна організувати танці з парасольками, театр парасольок і багато інших цікавих речей.

Так інтрига — вихователь із парасолькою в груповій кімнаті — переростає в захоптиве й корисне для дітей заняття.

Ще одним цікавим прийомом може бути **поява незвичного аромату** в груповій кімнаті: ванілі, кориці, цитрусу тощо. Капніть кілька крапель ароматизованої олії на аркуш паперу й помахайте ним. Діти обов'язково відчують аромат і почнуть висловлювати свої припущення стосовно того, що це і звідки. А далі все залежить від майстерності вихователя. Експериментально-дослідницька діяльність,

подорож у картину, праця в куточку природи, казка — усе це може розгорнутися й перерости в захопливе дійство, що у звичному розумінні вихователя є заняттям.

Підготовка до заняття — короткотривалий процес. Звісно, йдеться не про копітку праці педагога, який перебуває у творчому пошуку, а лише про епізод переключення дітей із фрагменту життєдіяльності на заняття. Для дітей він має відбуватися непомітно. Проте від якості його про-

ведення залежить активність дітей на занятті, причетність до спільної справи, до створення співбуттєвого простору, у якому дитина й педагог — рівноправні партнери. У такій діяльності домінантою має звучати **творчість**.

ДО ЗУСТРІЧІ НА FACEBOOK!

8 порад вихователю: як легко й невимушено занурювати дошкільників в атмосферу занять

